

та рекомендації щодо впровадження європейських стандартів в Україні / Є. Єндрошка, Є. Алексєєва, Д. Скрильніков. – Львів: ЕПЛ, 2013. – 96 с.

2. Закон України «Про екологічну експертизу» № 45/95–ВР від 9 лютого 1995 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

*Шкуратов О.І., к.е.н., с.н.с., зав. відділу економіки природокористування в агросфері, Інститут агроекології і природокористування НААН,
м. Київ, Україна*

Сталий розвиток аграрного сектора, стабільне економічне зростання сільськогосподарського виробництва, що не приводить до істотних деградаційних змін навколишнього природного середовища, можуть бути забезпечені шляхом приведення у відповідність економічних інтересів сільськогосподарських товаровиробників з екологічними вимогами, тобто екологічною безпекою аграрного виробництва.

Сьогоднішнє реформування економічних відносин в аграрному секторі не повною мірою торкається природокористування і охорони навколишнього середовища, а в екологічному регулюванні застосування ринково орієнтованих економічних методів господарювання є недостатнім. На нашу думку, визначальною є необхідність здійснення інституціональних змін на основі формування нової системи цінностей.

Усе це зумовлює актуальність застосування інституціонального підходу для обґрунтування необхідності підвищення якості життя населення та забезпечення раціонального природокористування, тобто сталого розвитку аграрної сфери. А оскільки розвиток аграрного сектора економіки країни в значній мірі зумовлюється відносинами людей і природи, то формування збалансованої системи природокористування, адекватну структурну перебудову виробничого потенціалу економіки та підвищення суспільної екологічної свідомості нині варто віднести до основних пріоритетів в галузі охорони навколишнього природного середовища як в цілому по Україні, так і в сільському господарстві зокрема.

Зазначимо, що сукупність формальних і неформальних інституцій формує так зване інституціональне середовище, що є результатом їх тісної взаємодії та визначає інституційні параметри розвитку суб'єктів господарської діяльності. Інституціональне середовище впливає на механізм державного регулювання, на мотиви і стимули економічної діяльності людей, визначає її пріоритети, обумовлює розміри підприємницьких одиниць, величину їх трансакційних і трансформаційних витрат, структуру економічної системи країни, характер розподілу доходів, який у ній складається, а звідси і ділову активність тих чи інших економічних агентів [2].

Відтак, перспектива забезпечення екологічної безпеки в агросфері з імплементацією принципів охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів у процесі сільськогосподарського виробництва. Її можна реалізувати за умови визначення переліку інститутів господарювання, що забезпечують інтеграцію сільськогосподарського виробництва та природно-ресурсної сфери, куди можна віднести інститути формального та неформального спрямування (табл. 1).

Системоутворюючими елементами таких інститутів є цінності, які мають поділятися учасниками інституціональних відносин у сфері аграрного виробництва. Дотримання норм усіма учасниками інституту є визнанням його легітимності, корисності, раціональності. Лише за цієї обставини можна забезпечити відповідальність, функціональність та стійкість дії окремо взятих інститутів.

Перспективне оновлення інституціонального середовища в сфері аграрного природокористування повинно сприяти створенню умов для формування системи ефективного виробництва та екологічної безпеки з урахуванням необхідності удосконалення системи економічних відносин в сільському господарстві, здійснення соціального облаштування сільських територій. Нині необхідно прискорити перехід від концептуальних засад аграрного природокористування до розробки реального механізму розвитку ефективного, екологічнобезпечного використання та охорони природних ресурсів при веденні сільськогосподарської діяльності.

Інститути забезпечення екологічної безпеки в аграрному секторі економіки

<i>Вид інституцій</i>	<i>Інститути</i>
<i>Формальні</i>	екологічного аудиту та моніторингу
	ліцензування
	стандартизації та сертифікації
	субсидування та штрафних санкцій
	кредитування та оподаткування
	страхування та компенсацій
	правової відповідальності та влади
<i>Неформальні</i>	громадського контролю
	освіти і виховання
	екологічної самосвідомості
	професійної самосвідомості
	етики та моралі
	культурних цінностей

Джерело: адаптовано автором за даними [1, 3]

Цілком обґрунтовано можна стверджувати, що на успіхи у подальшому забезпеченні екологічної безпеки варто сподіватись за умови помітних зрушень у системі засадничих морально-етичних норм і правил, що обумовлюють принципи економічної взаємодії суб'єктів господарювання та формування нормативно-правового забезпечення, яке має своєчасно ідентифікувати й оптимально вирішувати екологічні та соціально-економічні проблеми природокористування.

Список літератури:

1. Івашина О.Ф. Інституціоналізація економічного розвитку: монографія / Івашина О.Ф. – Дніпропетровськ: Наука та освіта, 2009. – 284 с.
2. Хвесик М.А. Інституціональна модель природокористування в умовах глобальних викликів: монографія // М.А. Хвесик, В.А. Голян. – К.: Кондор, 2007. – 480 с.
3. Чудовська В.А. Гармонізація функціонування формальних та неформальних інститутів органічного виробництва / В.А. Чудовська // Збалансоване природокористування. – 2012. – № 2. – С. 93–98.